

Josep Antoni Savall i Valldejuli

Anna Maria Carmona i Cornet

Es pot afirmar que la dinastia farmacèutica de Josep Antoni Savall i Valldejuli comença en ell mateix, ja que no s'ha trobat cap apotecari en els seus antecessors, ni per línia materna ni paterna. El seu pare, Josep Savall, natural de Barcelona, apareix inscrit entre els individus del Col·legi de pintors retablistes; tanmateix, a les Memòries de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, s'han trobat com a pintors retablistes Joan Savall i Josep Savall, avi i pare respectivament de Josep Antoni Savall i Valldejuli, la qual cosa palesa que es tractava d'una família d'artistes o artesans situats al carrer de l'Hospital de Barcelona.

L'avi de Josep Antoni Savall era home íntimament relacionat amb apotecaris, influx ben palès a l'hora de decidir el nostre biografiat la seva professió.

Quan morí el seu pare l'any 1776, fou nomenat hereu universal; encara era solter i practicava, ja en el seu darrer any d'art d'apotecari, a la farmàcia de Gaietà Marrugat.

Era una família catalana amb finques a Albaells i Figols, anomenades Masia Miralles i Mas Horó. També a Barcelona, tenien una casa amb botiga situada al carrer de l'Hospital, que un any després Josep Antoni Savall i Valldejuli habilità com a farmàcia en passar-se a mestre apotecari segons ens consta en una concòrdia de la família Savall. Tanmateix, per línia materna, la seva mare Anna Maria Valldejuli era membre d'una família dedicada a professions molt relacionades amb assumptes mercantils i econòmics; concretament el seu pare Agustí Valldejuli, també natural de Barcelona, era

DADES MÉS REPRESENTATIVES DE LA VIDA DE SAVALL

1752	Naixement
1758-1766	Estudis de llatinitat, retòrica i filosofia. Batxillerat.
1767-1776	Practicant d'apotecari.
1777	Exàmens al col·legi d'apotecaris per a accedir a mestre apotecari. Establiment de farmàcia (C/ Hospital).
1783	Receptari d'apotecaria Savall (manuscrit).
1787	Apotecari de les Reials Presons.
1788	Discurs sobre la necessitat d'una farmacopea nova a la ciutat de Barcelona i al Principat de Catalunya.
1790	Visitador d'apotecaris de l'illa d'Eivissa.
1798-1824	Acadèmic de la Reial Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona. Revisor i director de la direcció de química. Presentació de tres treballs.
1799	Nomenament com a ajudant de la càtedra de química i farmàcia amb Ametller, a la Facultat Reunida de Barcelona.
1802	Proposta d'un mètode per a acolorir el pont de comunicació al Palau Reial de Barcelona.
1805	Nomenament de catedràtic per a anar a Madrid, per S.M., que refusa.
1806	Comissionat, amb Ametller, per crear el col·legi de farmàcia a Barcelona.
1808-1814	Ensenyament de farmàcia i anàlisi de medicaments als hospitals. Descobridor de tauletes de suc concentrats per a socórrer els defensors de Girona. Primer ajudant de les reials apotecaries.
1815-1820	Catedràtic de matèria farmacèutica del Reial Col·legi de Farmàcia Sant Victorià. Tractat de matèria farmacèutica (manuscrit).
1821-1822	Catedràtic jubilat, però actuava en tribunals substituït per Belcèlls, aproximadament un any, a l'Escola Especial de la Ciència de Guarir.
1823-1830	Cap del Reial col·legi de Farmàcia Sant Victorià i catedràtic de matèria farmacèutica.
1831	Defunció (15 de març) a Barcelona.

corredor de canvis. De tot això deduïm, doncs, que Josep Antoni Savall i Valldejuli era un Barcelonès pels quatre costats que, a més, pertanyia a famílies molt conegudes els membres de les quals eren personalitats destacades dins la vida econòmica i artística de la ciutat.

Sabem que va néixer a Barcelona l'any 1752 per certs documents trobats, encara que no s'ha trobat la seva partida de baptisme ja que a la parròquia del Pi tots els documents de l'any del seu naixement foren destruïts per un incendi, segons ens comunicà mossèn Miralles, encarregat de l'arxiu de dita parròquia. Però sí que s'ha trobat la partida de confirmació com a primer document, amb data de 19 d'octubre de 1752, cosa que acredita que fou confirmat el mateix any del seu naixement a la parròquia del Pi de Barcelona pel Bisbe de la diòcesi.

Va ser fruit del segon matrimoni contret pel seu pare Josep Savall amb Anna Maria Valldejuli l'11 de gener de 1750.

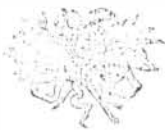
Josep Antoni Savall i Valldejuli realitzà els estudis de llatinitat, retòrica i filosofia, i obtingué el grau de "Bachiller". Als quinze anys d'edat inicià la seva tasca com a practicant d'apotecari fins a l'any 1777. El 5 de febrer d'aquest mateix any, és nomenat mestre apotecari després d'haver realitzat el seu examen al Col·legi d'Apotecaris de Barcelona; és a dir, va estar practicant més de deu anys i menys d'onze. Cal destacar que els darrers anys de pràctica els realitzà a la farmàcia de Gaietà Marrugat, i que quan va ser nomenat mestre apotecari, s'establí amb farmàcia prò-

Preparació de la triaca.

Portadella del discurs sobre farmacopea del Principat de Catalunya, de Josep Antoni Savall i Valldejuli (Barcelona, 1788).

D I S C U R S O
 SOBRE LA NECESIDAD
 DE UNA FARMACOPEA NUEVA
 EN LA CIUDAD DE BARCELONA,
 Y
 PRINCIPADO DE CATALUÑA,
 POR
 JOSEPH ANTONIO SAVALL Y VALLDEJULI
Boticario Creador de dicha Ciudad,
 AL ILL. SEÑOR
 DON JUSTAQUÍO DE AZARA, &c.

EN LA CIUDAD DE BARCELONA
 EN LA IMPRIMERIA DE DON JUAN BARRERA Y BARRERA
 Calle de la Raza.

PORTADELLA DEL DISCURS SOBRE FARMACOPEA DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA
 (Barcelona 1788)

pendència. Posteriorment a l'any 1787, Josep Antoni Savall i Valldejuli fou nomenat "Boticario de las Reales Cárceles", i un any després, el 1788, publicà el que fou cèlebre "Discurso sobre la necesidad de una farmacopea nueva en la ciudad de Barcelona y Principado de Cataluña". Aquest mateix any, va ser cònsol del col·legi d'apotecaris, i pocs anys després, el 1790, fou nomenat visitador de les famàcies d'Eivissa.

A l'historial acadèmic de Josep Antoni Savall, de l'arxiu de l'Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona, figura que amb data de 19 de desembre de 1798 fou elegit acadèmic numerari adscrit a la direcció de química, on va llegir diversos treballs entre els quals destaquem: "Disertación sobre la preparación y utilidades del tornasol" (1799) i "Disertación sobre la rectificación de los instrumentos de que se hace uso actualmente para graduar aguardiente y otros líquidos" (1815).

Fou "Boticario Mayor", pensionat per S.M. i soci de mèrit de l'Econòmica de Tarragona.

L'any 1800 fou nomenat ajudant o substitut de la càtedra de química i de farmàcia del col·legi de la Facultat Reunida juntament amb Ametller. Aquest nomenament va ser dels primers que es donaren per a l'ensenyança pública i oficial de la farmàcia a Catalunya.

Entre els seus mèrits destaca que l'any 1802 va proposar un mètode per a acolorir el pont de comunicació que hom va construir al costat del Palau Reial de Barcelona, per a quan vinguessin els reis. La seva idea va merèixer l'aprovació dels arquitectes i pintors; fins i tot la de l'intendent Blas Aranza, que va decretar i declarar que el descobriment era original, i desinteressat el mode de presentació.

Exercí l'ofici de revisor de la direcció de química de la Reial Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona l'any 1803, i posteriorment

pia al carrer de l'Hospital de Barcelona.

L'any 1784 contragué matrimoni amb Marianna Gener. Tingueren nou fills, dels quals destacaren, en el terreny professional farmacèutic, Manel Savall i Ignasi Savall i Gener, ambdós batxillers en farmàcia, i el darrer doctor en medicina, acadèmic numerari i cofundador de la Real Acadèmia de Medicina de Saragossa, catedràtic de química de la Sociedad Económica de Amigos del País, també de Saragossa, i acadèmic numerari de la Reial de Ciències i Arts de Barcelona.

El més gran dels seus fills, Lluís, el sorprengué la mort prestant servei de farmacèutic a la Guerra de la Inde-

de 1816 fins a 1824. En crear-se la Junta Superior Gubernativa, hom encarregà a Savall i a Ametller què organitzessin el col·legi de farmàcia de Barcelona i busquessin locals per a la seva instal·lació. Això es va fer perquè es comencessin les classes de l'ú d'octubre de 1808, però no es pogué realitzar per l'ocupació de Barcelona pels francesos.

Una de les tasques més importants realitzades durant la Guerra de la Independència van ser unes pastilles de suc per als defensors de Girona, que representà a la Junta Superior del Principat de Catalunya. S'ha de tenir en compte que Josep Antoni Savall i Valldejuli fou primer ajudant de les reials apotecaries de campanya a Vilafranca. Els metges i cirurgians de l'hospital manifestaven l'habilitat del Dr. Savall en la preparació dels medicaments. També fou comissionat per la Junta Superior —que li establí un laboratori a Vic on treballà els anys 1811 i 1812— per a l'estudi dels "salitres" i l'anàlisi de certs minerals.

També impartí lliçons públiques de farmàcia. Acabada la guerra, l'any 1815, confirmat per la Junta Superior Gubernativa de la facultat de farmàcia i amb la conformitat de S.M., l'any 1805 és proposat per a catedràtic tercer del Reial Col·legi de Farmàcia Sant Victorià, de Barcelona. Explica la seva càtedra normalment, fins l'any 1822, amb motiu d'organitzar-se l'Escola Especial de la Ciència de Guarir, la direcció general d'estudis el jubila amb tot el sou, ja que tenia 70 anys. L'any següent, en restablir-se la segona etapa del Reial Col·legi de Farmàcia Sant Victorià, és nomenat cap d'aquesta institució i s'encarregà, com sempre havia fet, de l'ensenyament de matèria farmacèutica fins a l'any 1830. Fruit d'aquesta experiència va ser la realització d'un tractat de matèria farmacèutica en 4 volums amb un total de 1.610 pàgines, no localitzat fins ara i que es

Ampolles i pots d'apotecari catalans del segle XIX.

pot considerar el primer manuscrit de matèria farmacèutica a Catalunya.

Així doncs, podem asseverar que Savall fou el primer catedràtic de matèria farmacèutica que hi hagué al Reial Col·legi de Farmàcia Sant Victorià, centre docent precursor de l'actual facultat de farmàcia de Barcelona, així com el model a seguir per al canvi que hagueren d'experimentar les arts de guarir al Principat de Catalunya, cosa

que demostra la inquietud dels apotecaris barcelonins del segle XVIII per llur professió, els quals pretenien dignificar-la i elevar-la a una posició científica d'acord amb llur pensament il·lustrat.

El Dr. Josep Antoni Savall morí el dia 15 de març de 1831, i va ser enterrat al Cementiri de l'Est de Barcelona sense que ningú veiés qué va suposar aquell home per a la farmàcia catalana.